

МОТИВИ ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА СЕПТЕМВРИ:

1. Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на община Септември е разработена в изпълнение на разпоредбата на **чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование** (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (*ЗПУО*) и **чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование** (приета с ПСМ № 232 от 20.10.2017 г.)

2. Реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик.

3. Приоритет на политиките, свързани с приобщаващото образование е стремежът към премахване на всички форми на изолация в образованието и осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички участници в образователно-възпитателния процес.

В 30 дневен срок от публикуване на проекта на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в община Септември на интернет страницата на община Септември заинтересованите лица могат да представят своите предложения и становища на e-mail: municipality@septemvri.org

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА
ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО
РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И
УЧЕНИЦИТЕ
В ОБЩИНА СЕПТЕМВРИ
(2017 – 2019)**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Нормативни основания.

Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на община Септември е разработена в изпълнение на разпоредбата на **чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование** (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (**ЗПУО**) и **чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование** (приета с ПСМ № 232 от 20.10.2017г.)

В основата на Общинската стратегия стои Анализа на Община Септември за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от **ЗПУО**, приет от Общински съвет – Септември с Решение № 636/22.03.2017 г. и Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2017-2019/, приета на заседание на Областен съвет за развитие с Решение № 2, Протокол № 36 от 24.10.2017 г.

Ориентирана е към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик. Стратегията е в съответствие с набелязаните цели, приоритети и мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование.

Приоритет на политиките, свързани с приобщаващото образование е стремежът към премахване на всички форми на изолация в образованието и осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички участници в образователно-възпитателния процес.

Стратегията включва и описание на предизвикателствата, направени въз основа на изводите от Анализа, стратегическите и оперативни цели, необходимите мерки и дейности в областта на подкрепата за реализиране на поставените цели.

1.2. Общи постановки за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) във връзка със Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие) в системата на предучилищното и училищното образование (СПУО) осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;

- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности в Областната стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

Според чл. 176, ал. 1 от **ЗПУО** и чл. 4, ал. 2 от **Наредбата за приобщаващото образование**, подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

ПРОЕКТ

Редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа се урежда с *Наредбата за приобщаващото образование*.

Съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от *ЗПУО*, получаването на обща и допълнителна подкрепа е право на детето и ученика.

Чл. 177, ал. 1 от *ЗПУО* и чл. 4, ал. 1 от *Наредбата за приобщаващото образование* определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от <i>ЗПУО</i>	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от <i>ЗПУО</i>
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
<ul style="list-style-type: none">✓ екипна работа между учителите и други педагогически специалисти;✓ допълнително обучение по учебни предмети при условията на <i>ЗПУО</i>;✓ допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини);✓ допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;✓ консултации по учебни предмети;✓ кариерно ориентиране на учениците;✓ занимания по интереси;✓ библиотечно-информационно обслужване;✓ грижа за здравето;✓ поощряване с морални и материални награди;✓ дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;✓ ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;	<ul style="list-style-type: none">✓ работа с дете и ученик по конкретен случай;✓ осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;✓ ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. <p>Съгласно чл. 82 от <i>Наредба за приобщаващо образование</i>, допълнителната подкрепа е:</p> <ul style="list-style-type: none">– краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение)– дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Основен принцип на *Закона за предучилищното и училищното образование* е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи. Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

В анализа са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и изводите за основната насока за бъдещи действия, които следват от силните и слаби страни на настоящата ситуация.

2.1 Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2016/2017 г.

Към посочената учебна година в община Септември съществуват следните образователни институции:

- 14 училища – начални, основни, обединено, средни и професионални;

ПРОЕКТ

- 4 детски градини;
- ЦПЛР - ДК гр. Септември

2.2. Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Данните в този раздел са според Националната електронна информационна система за предучилищното и училищно образование (НЕИСПУО) или предоставени от училищата.

община	бр. училища	бр. ученици в дневна, индивидуална и комбинирана форма на обучение	от тях: бр. ученици със СОП	бр. детски градини	бр. деца	от тях: бр. деца със СОП	общ брой деца и ученици и със СОП
Септември	14	2 164	63	4	583	4	67

2.3. Данни за деца и ученици със специални образователни потребности за учебната 2016 / 2017 г.

СОП	Брой деца и ученици
1. Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини по чл. 35 и в училищата по чл. 38 от Закона за предучилищното и училищното образование	67
2. Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища	0
3. Деца и ученици със сензорни увреждания	2
4. Деца и ученици с множество увреждания	2
5. Деца и ученици интелектуални затруднения	29
6. Деца и ученици с езиково-говорни нарушения	11
7. Деца със специфични нарушения на способността за учене (дислексия, дисграфия, дискалкулия)	0
8. Деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър	1
9. Деца с емоционални и поведенчески разстройства	8
От всички деца и ученици със СОП – брой на децата и учениците с необходимост от интензивна грижа и подкрепа	32

Децата със СОП в община Септември са 2,44 % от общия брой деца и ученици.

Здравното обслужване на децата и учениците е организирано чрез медицински лица и медицински кабинети.

Осигурени са отделни кабинети за работа на ресурсни учители, психолог.

Образователните институции, в които има деца и ученици със СОП в най-голяма степен са ангажирани с реформата на приобщаващото образование към настоящия момент. Тези образователни институции са изправени пред предизвикателството да осмислят, да се подготвят и да приложат новата нормативна уредба за допълнителната подкрепа на децата и учениците със СОП.

ПРОЕКТ

Работа с родителите - родителите на деца с увреждания, включени в интегрираното обучение, имат сериозен дефицит на информираност по отношение на правата, отговорностите, начините на взаимодействие с образователните институции и отделните специалисти.

Консултиране на родители / семейства на ученици със СОП

Цел на консултирането:

1. Запознаване с родителите на новоприетите ученици и разясняване на съвместната ни дейност.
2. Изясняване състоянието на ученика и начините на пълноценно взаимодействие с него в семейна среда.
3. Повишаване нивото на информираност между родители и ресурсен учител за успешното обучение и възпитание и приобщаване на учениците със СОП.
4. Съвместно сътрудничество с родителите на ученици със СОП за постигане на по-добри резултати и насърчаване на учениците за изява.
5. Обсъждане на стратегии за по-лесно овладяване на учебния материал.
6. Взаимовръзка с родителите при възникването на проблем и разрешаването му.
7. Информирание на родителите за начина на провеждане и изискванията при НВО.
8. Осъществяване на обратна връзка с родителите чрез различни форми - групови и индивидуални срещи.
9. Информирание на родителите за възможностите за провеждане на лятна работа с учениците.

Очаквани резултати:

Пълноценно приобщаване на учениците със специални образователни потребности в училищна и обществена среда и приобщаване на родителите в този процес.

Работа с обществеността- има неразбиране на проблемите на децата и учениците със СОП.

Дейности за изява на децата и учениците- приобщаване към изявите на децата в детските градини и училища - участие в празници, изложби, спортни прояви и др.

Приобщаващото и интегрирано образование имат широки социални измерения, затова са необходими не само мерки в образованието, но и единодействие на всички страни: ресурсни и общообразователни учители, родители, общественост и институции. Равният достъп означава достъп до качествено образование на всички деца. Това не означава еднаква грижа спрямо всички деца, а диференциране на грижата спрямо техните различни потребности.

2.4. Обезпеченост на образователната система със специалисти.

Анализът на компетентностите на педагогическите кадри за работа с деца и ученици с изявени дарби, със СОП, с проблемно поведение и в риск показва, че въпреки предоставените разнообразни възможности на национално, регионално и институционално ниво за обучение и придобиване на компетентности, се наблюдават дефицити в квалификацията на учителите.

2.5. Работа с деца с изявени дарби

Работата с таланти и даровити деца в свободното им от учебни занятия време е приоритет на Центъра за подкрепа за личностно развитие – Детски комплекс в община Септември, който организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките и технологиите, изкуствата и спорта като осигурява обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Общият брой на

ПРОЕКТ

групите през учебната година е 20, в които са обхванати 200 деца и ученици. Провеждат занимания по интереси с деца и ученици и през ваканциите.

Общата подкрепа включва:

1. Занимания по интереси за развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта и изяви по интереси;
2. Насочващо кариерно ориентиране на учениците чрез участие в занимания по интереси;
3. Педагогическа и психологическа подкрепа, включително и дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
4. Поощряване с морални и материални награди;

ЦПЛР - Детски комплекс гр.Септември осъществява следните дейности:

1. Подпомага интелектуалното, емоционалното и физическото развитие и социалната реализация на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите;
2. Съдейства за ранното откриване на заложибите на децата и учениците, стимулира познавателните интереси и творческите способности и насърчава тяхното развитие и реализация;
3. Подпомага професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация;
4. Подпомага формирането на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
5. Изгражда у децата навици за здравословен начин на живот, устойчивост и неподатливост на множеството вредни влияния и рискови фактори, на които са изложени.
6. Съдейства за придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорно гражданско участие;
7. Съдейства за формирането на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания;
8. Подпомага познаването на националните, европейските и световните културни ценности и традиции и формира приобщаване към националните и общочовешки ценности;
9. Осъществява информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете занимания по интереси и дейности за подкрепа за личностно развитие, за съдържанието и условията на работа в тях;
10. Организира колективни и индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общинско, регионално и национално равнище;
11. Стимулира ученици и учители за постигнати високи резултати в провежданите обучителни и творчески дейности;
12. Участва със свои представители в национални и международни инициативи.
13. Съдейства за съхраняването и утвърждаването на българската национална идентичност и поддържа, управлява и развива архивното дело и предоставеното документално наследство, книжовни и литературни ценности;
14. Осъществява институционално взаимодействие с местна власт, училища и детски градини, сродни организации, НПО, родителска общност.

Община Септември стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити деца чрез прилагане на разпоредбите на *Наредба за условията и реда за закрила на деца с изявени дарби и Комисията по определяне на условията и реда на отпускане на средства от Фонд за подпомагане на деца с изявени дарби в неравностойно положение.*

2.6. Напускане на образователната система. Деца в риск.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемно поведение на учениците се осъществява от обществени възпитатели и психолог в училищата, както и от

ПРОЕКТ

Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). За целта всички образователни институции на територията на община Септември имат разработен „Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие”.

Училищните ръководства и общинска администрация полагат усилия за ограничаване на учениците, които не посещават училище. Създадена е практика за всеки напуснал или ученик с много неизвинени отсъствия директорите да подават информация до кмета на община Септември и до дирекция „Социално подпомагане” по местоживеене. За намаляване броя на тези ученици голяма роля играят изключително добрите контакти с училищните ръководства и отдел “Закрила на детето”. Индивидуализираната информация от докладите очертава следния профил за напусналите ученици:

- отпадналите са от социално слаби многодетни семейства с нисък доход и необразованост на самите родители;
- децата често се отглеждат от други роднини;
- за втора година в същия клас;
- ученици със СОП;
- част от учениците не са били на целодневна организация на учебния ден;
- една част от напусналите ученици са със слаб успех, но за останалите това не е бил основния проблем.

Като водещи фактори за напускане на образованието в докладите са посочени:

- безотговорност на родителите, липса на средства, безработица;
- ранни бракове;
- непосещаване на учебни занятия.

За решаване на проблема с пълното обхващане на децата в задължителна училищна възраст се поддържа постоянна връзка с директорите на училищата от общината за осъществяване на контрол и своевременно информиране за записването на учениците, потвърдено със съобщения. Изградена е оптимална и гъвкава транспортна схема до град Септември с наличните училищни автобуси като е осигурено безопасното придвижване на учениците до съответното училище. В училищата са осигурени необходимите условия за хранене както на пътуващите, така и на всички учениците, включени в целодневна организация на учебния ден. От тази година голяма роля за по-пълно обхващане на всички в задължителна предучилищно и училищно обучение оказва „Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст”.

Има малка, но устойчива тенденция за намаляване на ежегодния брой напускащи училище ученици. Институциите поотделно водят активна политика в рамките на своите правомощия за предотвратяване на напускането на училище и връщането в образователната система на напусналите ученици. Недостатъчна е все още координацията и обмена на данни между институциите за действителен комплексен подход към проблемите, водещи до отпадане от образователната система. Необходимо е да се работи по преодоляването на проявата им за всеки конкретен случай.

Осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост.

3. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

3.1.СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

В двегодишния период на първата Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците да се осигурят ключовите фактори и ресурси за успешен старт в осигуряването в образователните институции на обща и

допълнителна подкрепа за личностно развитие.

3.2. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

3.2.1.Оперативна цел 1: Осигуряване на процес и среда на учене, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

3.2.2.Оперативна цел 2: Осигуряване на качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

3.2.3.Оперативна цел 3: Организационно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

3.2.4.Оперативна цел 4: Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

3.2.5.Оперативна цел 5: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

3.2.6.Оперативна цел 6: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

4.ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според шестте оперативни цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, образователните институции и другите държавни институции, които ще планират и изпълняват конкретни дейности, според своите компетентности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на процес и среда на учене, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Мярка 1 Осигуряване на качествено и задълбочено оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и чл.29 от *Наредба за приобщаващото образование* за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.
- Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие (чл. 10 от *Наредбата за приобщаващо образование*).
- Прецизиране на степента и вида на увреждане на конкретно дете, определяне на достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.
- Организиране на обучение на педагогически съветници, класни ръководители, социални работници и обществени възпитатели по въпросите на приобщаващото образование

Мярка 2 Прилагане в образователните институции на методи и подходи за ефективна работа с децата и учениците с обучителни трудности във формите за **общата подкрепа** за личностно развитие.

- Подготовка и осъществяване в единство на целта, средствата и методите на възпитателната работа, като целесъобразно се съчетават масови, групови и

ПРОЕКТ

индивидуални форми на педагогическо общуване.

– Организиране на учене чрез правене за постигане на социални умения чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.

– Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма – начин за достойно преживяване в социума, за учене, научаване и участие в естествената им социална среда, съобразно техните оптимални възможности.

Мярка 3 Организиране в образователните институции на **допълнителна подкрепа** за личностно развитие на децата и учениците със СОП в съответствие с новата нормативна уредба – *ЗПУО* и *Наредба за приобщаващото образование* – разяснителни дейности, подготовка, прилагане на нормативната уредба, развитие на практиките.

– Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа чл.188 и чл.189 от *ЗПУО*, чл. 128 от *Наредба за приобщаващото образование*.

– Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят/класният ръководител, заедно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето, с детето и с родителите, индивидуализират учебната програма и персонализират начините и формите на обучение. Чрез непрекъснатата комуникация обсъждат и споделят напредъка на детето, предизвикателствата в работата си и заедно намират начини за включване в самостоятелна дейност и учене там, където е детето.

– Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП.

- Използване на мултисензорни инструкции – презентации на уроци, слухови, визуални и кинетични техники.
- Поведенчески интервенции за деца с хиперактивно поведение. Системи за поведенческо управление.
- Използване на нормативните възможности за формиране на специални групи в училищата и детските градини при условията на чл. 194 от *ЗПУО*.
- Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, вкл. и професионална подготовка за учениците със СОП.

Мярка 4 Предотвратяване и адекватна и ефективна реакция при тежки **нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз** от и спрямо деца и ученици.

- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата.
- Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.
- Училищата и детските градини разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на *Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище* и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката (чл. 44, ал. 3 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в училища и по общини.
- Запознаване с и прилагане на нови подходи за справяне с гневните изблици и напрежението, решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации без

ПРОЕКТ

провокиране на ново напрежение, проучване и установяване какво се крие зад проблемното поведение на децата.

- Формиране на ключови компетентности у децата и учениците за личностно развитие чрез обучение по емоционална и социална компетентност, умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, развитие на характера и позитивността.
- Прилагане в образователните институции на ефективни форми и методи за комуникация между училището и семейството.

Мярка 5 Осигуряване на възможности за разнообразна **личностна изява** на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране.

- Организиране на училищно, общинско или спортно ниво на спортни празници, включително и съвместно с деца и ученици със СОП.
- Организиране на публични изяви на групите за извънкласни дейности по проекта BG05M2OP001-2.004 – 0004 – Твоят час.
- Организиране, провеждане и участие в различни прояви и инициативи, съгласно Културния календар на Община Септември, включително и събития за възраждане на българския фолклор.

Мярка 6 Подкрепа на **дарбите и талантите** на децата и учениците. Прилагане на **системи за поощрения и награждаване** на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

- Дейности по обща подкрепа за личностно развитие в Център за подкрепа за личностно развитие – Център за работа с деца, съгласно определените функции от общинския съвет и правилник на центъра и чл. 33 – 43 от *Наредба за приобщаващото образование*.
- Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби, съобразно чл. 126 от *Наредба за приобщаващото образование* – 1. осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изявени дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби; 2. осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи; 3. осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област – науки, технологии, изкуства, спорт; 4. осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други; 5. осигуряване на възможности за включване в програми и проекти.
 - Подкрепа за таланти деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.

Мярка 7 Дейностите по **кариерно ориентиране** и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие.

- Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии.

Мярка 8 Предотвратяване на **напускането на училище** и ефективно включване на отпаднали ученици обратно в образователната система.

- Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори и за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа (чл.80от*Наредба за приобщаващото образование*).
- Проучване на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства.
- Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение.

ПРОЕКТ

- Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване, вкл. и благотворителни и доброволчески дейности от ученици.
- Кампания против ранните бракове в ромските общности.
- Налагане на административни санкции, съгласно чл.347 от ЗПУО

Мярка 9

- Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно **здравно образование**, с цел изграждане на знания, умения и нагласи, необходими през целия живот.
 - Организиране и участие в програми, свързани с профилактиката и промоцията на здравето на децата и учениците;
- Международен ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН - Световен ден за борба срещу наркоманиите; 31 май - Международен ден за борба с тютюнопушенето; 1 Декември –Световен ден за борба срещу СПИН;
- Организиране на обучения по защита правата на децата и дискриминацията;
 - Участие в дискусии и информационни кампании за развитието и опазването на околната среда;

По оперативна цел 2 – Осигуряване на качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Мярка 1 Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Взаимодействие между образователните институции за съвместно ангажиране на специалисти.
- Взаимодействие между образователните институции и общините за съвместно ангажиране на специалисти от общинските социални предприятия.
- Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочно допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности

Мярка 2Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите, за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за учители, педагогически съветници и други специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.
- Осигуряване на обучителни възможности за членовете на ЕПЛР в училищата и детските градини да прилагат нормативно предписаните методики на оценяване и дейности по оценка на индивидуалните потребности на детето и ученика (чл. 76 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на личностно подкрепа.
 - Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения.
- Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности.

– Включване на квалификационен компонент, където това е възможно, в проекти на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 3 Осигуряване на **методическа подкрепа на екипите** за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от *Наредбата за приобщаващото образование*.

- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за

ПРОЕКТ

лично развитие на дете/ученик.

- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за лично развитие на дете/ученик.
 - Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях.
 - Консултиране по конкретни казуси.

Мярка 4 Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

- Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво.

По оперативна цел 3: Организационно развитие на **институциите** в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

Мярка 1 Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба.

- В изпълнение на чл. 6 от *Наредба за приобщаващото образование* детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за лично развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование .

- В изпълнение на чл. 7 от *Наредба за приобщаващото образование* директорите на детските градини и училищата определят координатор в институцията в началото на всяка учебна година, който координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за лично развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за лично развитие.

Мярка 2 Създаване и укрепване на капацитета на **регионалния екип** за подкрепа за лично развитие на децата и учениците със специални образователни потребности по чл. 190 от *ЗПУО* към Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование.

- Създаване на координиращ екип по чл. 181 на *Наредба за приобщаващото образование*.

- Осигуряване на педагогическа и психологическа подкрепа на децата и учениците със СОП за оптимално развитие на силните страни и способностите, коригиране и компенсиране на обучителните затруднения, постигане на очакваните резултати от обучението, стимулиране на цялостното им развитие за успешна социална и професионална реализация.

Мярка 3 Развитие на общински Центрове за подкрепа за лично развитие (ЦПЛР):

- Проучване на възможността, необходимостта и обхвата от разкриване на дейности за допълнителна подкрепа към съществуващ център;

По оперативна цел 4: Подобряване на **материалните условия и достъпност на средата** за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

Мярка 1 Подобряване на **достъпността на архитектурната среда** в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

Нормативно основание: чл. 104 от *Наредба за приобщаващото образование:*

- ал.1 Достъпна архитектурна среда се осигурява най-малко чрез: 1. входни и комуникационни пространства; 2. помещения и пространства за общо ползване; 3. санитарно-хигиенни и спомагателни помещения.

ПРОЕКТ

ал. 2 Достъпната архитектурна среда в институциите в системата на предучилищното и училищното образование се осигурява чрез съобразяване на елементите на сградите и съоръженията със специфичните изисквания за различните видове увреждания – придвижване на дълги разстояния, по наклонени повърхности, с технически помощни средства, с водач, качване и слизане по стълби, натискане на бутони и хващане, обсег на достъпност, височина на погледа, както и със средствата за сигнализация и информация.

ал. 3 Общодостъпните помещения в сградите се свързват чрез достъпен маршрут.

- Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рамки, асансьори и пр.;
- Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;
- Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със специални образователни потребности;

Мярка 2 Подобряване на **достъпната физическа среда** в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците, чрез изпълнение на нормативно определените елементи на физическата достъпност.

Нормативно основание: чл. 103 от Наредба за приобщаващото образование:

ал. 1 Достъпната физическа среда включва осигуряване на подходящи условия, използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговорят на потребностите на децата и учениците.

Мярка 3 Подобряване на **специализираната подкрепяща среда** в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 104, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование):

- Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали;
 - Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);
 - Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата;

По оперативна цел 5: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Мярка 1 Регионалното управление на образованието след края на учебната година обобщава докладите от детските градини и училищата за състоянието на процеса на приобщаващото образование и предоставя информацията на областния управител и на органите на местното самоуправление.

Мярка 2 Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на отделите за закрила на детето от страна на училищата и детските градини:

Мярка 3 Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със специални образователни потребности.

ПРОЕКТ

- Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП
- ✓ Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация;
- Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие – включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.
- ✓ Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най- благоприятна възможност за образование.
- ✓ Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени вратиДГ/училище“ за посещение на родители;
- Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им
 - Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище.

Мярка 4 Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби:

- Консултиране на родителите на деца с изявени дарби и насочване към специалисти за развитие на детето;
- Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изявени дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изявени дарби;
 - Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и талантиливи деца.

Мярка 5 Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие:

- Прилагане на *Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция*;
- Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие (периодични срещи, планове за действие, годишни анализи).
 - Провеждане на срещи-разговори в училищата, с участието на ученици и представители на МВР, ОЗД, МКБППМН;

Мярка 6 Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици:

- Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото.
- Използване на пълния потенциал на наставничеството за работа с ученици, застрашени от отпадане от образователната система;
- Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане;

По оперативна цел 6: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

Мярка 1 Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността

ПРОЕКТ

към децата и учениците със специални образователни потребности:

- Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процеса на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност.
- Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания.
- Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем.
- Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

Мярка 2 Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование (чл. 102 от *Наредба за приобщаващото образование*).

- Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система.
- Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение.
- Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

Мярка 3 Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампании, партньорски проекти.

Мярка 4 Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите малцинства за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

5. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Община Септември отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия и приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

Изпълнението на Годишния общински план се координира и отчита по ред, определен от кмета на Община Септември и в сроковете, посочени в чл. 197, ал. 3 от *ЗПУО*.

6. SWOT АНАЛИЗ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ

Силни страни	Слаби страни
Училището и детските градини разполагат с квалифицирани учители по учебните предмети.	Закъсняло диагностициране на учениците със специални образователни потребности.
Училището провежда политика за подкрепа на децата и учениците от уязвими групи във връзка с обхвата и задържането им в училище.	Липсват възможности в малките населени места децата и учениците нямат възможност да развиват своите таланти и да спортуват. Липса на спортни клубове и спортни бази, клубове по интереси и др.
Обхват на децата в целодневна организация на учебния ден.	Трудно осъвременяване на материалната база на училището, поради недостиг на средства
Осигуряване на безплатен транспорт за пътуващите ученици от населени места, в които няма училище	Липса на квалифицирани кадри - психолози и педагогически съветници за работа с деца и ученици с проблемно поведение.
Работа по проекти и национални програми за изявени ученици и за ученици със затруднения.	Ученици, които живеят в непълни семейства или се отглеждат от баби и дядовци.
Подобрена материална база в училище.	Демотивирани родители, които не приемат образованието като ценност.
Добро взаимодействие с читалища и неправителствени организации	Трудна комуникация и приобщаване на родителите към училищната общност.
Възможности	Заплахи
По - интензивно включване на родителите в дейности заедно с учениците за приобщаването им към училищната общност.	Увеличаване броя на децата и учениците в задължителна училищна възраст, които напускат училище.
Подобряване възможностите на общинския център и малките населени места за осигуряване на различни занимания за развиване талантите на децата и учениците.	Намаляване на постигнатите резултати на учениците в обучението.
Подобряване условията и възможностите за спорт.	Оптимизиране на образователната мрежа чрез закриване или сливане на училища и детски градини поради демографския проблем.
Подобряване на комуникацията между институциите, които имат отношение към образованието и възпитанието на децата и учениците.	Задълбочаване на демографските проблем и обезлюдяване на областта.
Отваряне на училището към общността и работа с неправителствени организации	

7. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование